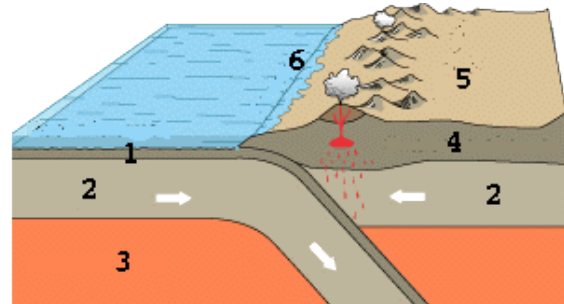

Chileresan "Once in a lifetime"!

Chile sträcker sig mellan Anderna i öster och Stilla havet i väster som en 430 mil lång landremsa. Chile är världens längsta och smalaste land och skulle man sträcka dess längd från nordligaste punkt till sydligaste, kan man jämföra det med sträckan Tromsø - Rom.

Geografi, geologi och klimat

Anderna (spanska: *Cordillera de los Andes*) är bergskedjan i västra Sydamerika. Den börjar vid Karibiska havet i norra Sydamerika och löper sedan söderut längs Sydamerikas stillahavskust, genom Colombia, Ecuador, Peru, Bolivia, Chile och Argentina för att sluta vid Kap Horn längst ner i söder. Det ger en sträckning på cirka 7 500 kilometer, vilket gör den till jordens längsta bergskedja ovan havsytan (under havsytan är Mittatlantiska ryggen längre). Den största bredden är ungefär 920 kilometer. Här finns aktiva vulkaner och det förekommer jordbävningar.

Väster om Chiles kust i Östpacifiska ryggen (1) sprids oceanbottenmaterial österut och subduceras d v s "går ner" under Sydamerikas kontinent. Mittatlantiska ryggen trycker kontinentplattan (4) västerut. Där plattorna möts (6) blir resultatet Anderna och dess vulkaner.

Klimatet i Chile är tempererat. Man kan dela in Chile i fem olika zoner, i norr finns en ökenzon som tillhör jordens torraste och söderut finns en halvöken. I mellersta Chile finns de viktigaste städerna och den största delen av befolkningen. Intensivt jordbruk bedrivs här tack vare bördig jord, regniga vintrar och torra, heta somrar. Klimatet kan jämföras med Sydeuropas, med soliga somrar och nederbörd vintertid. Längre söderut lämpar det sig också för jordbruk, eftersom denna del av landet också är bördigt och är rik på sjöar (sjölandskapet). Ännu längre ner i söder finns stora sammanhängande skogsområden. Det långa avståndet mellan norr och söder med höjdskillnaderna inom landet gör att Chiles klimat växlar.

Historik

Olika indiagrupper bodde i landet före spanjorernas ankomst. Från början var de organiserade nomadiska stamfolkgrupper i ett primitivt samhälle. De äldsta arkeologiska lämningarna i landet påträffades i Monte Verde, nära staden Puerto Montt som dateras från 14 800 f.kr. Klimatförändringar som skedde för cirka 8000 år sedan förändrade drastiskt människornas vanor. Atacamaöknen formades och många arter båda växter och djur försvann. Ursprungsbefolkningen fick anpassa sig till ett varmare klimat och många flyttade från norr

till kust-och Central-dalen. Av de cirka 17 ursprungliga befolkningsgrupperna som fanns i Chile har 11 försvunnit.

1520 var Ferdinand Magellan (Magellans sund) den förste europé som utforskade Chile. Men inte förrän inkaimperiet besegrats nådde spanjorerna Chile år 1535.

År 1810 påbörjades självständighetsprocessen efter att landet hade varit en spansk koloni. Efter slaget vid Chacabuco den 12 februari 1817 med Bernardo O'Higgins och José de San Martín kunde Chile ett år senare bli officiellt självständigt. Bernardo O'Higgins blev Chiles förste politiske ledare och han regerade mellan 1818-1822. Detta blev startpunkten på en stolt demokratisk tradition.

1970 blev marxisten Salvador Allende med 36,6% av rösterna Chiles president. Allende kandiderade för en koalition av vänsterpartier, Unidad Popular. Han presenterade ett demokratiskt socialistiskt program som bland annat syftade till att socialisera en del större industrier såsom koppargruvor samt satsningar på en offentlig sektor med sjukvård och utbildningsväsende. Att en marxist blivit vald till president i Chile uppskattades inte av USAs administration som hade politiska intressen i Latinamerika och stödde högern. Dessutom ägdes en del av Chiles koppargruvor av amerikanska bolag.

Den 11 september 1973 genomfördes en militärkupp ledd av generalen Augusto Pinochet med CIA:s stöd. Allende begick självmord samma dag. Många av de verksamma inom vänstern avrättades, bland annat hela ledningen för kommunistpartiet.

En militärdiktatur med Pinochet som ledare inrättades och alla organisationer som inte kunde kontrolleras av juntan, med undantag av kyrkan, förbjöds. Att Pinochet inledningsvis stöddes av stora delar av medelklassen och många kristdemokrater kan förklaras med att de trodde att diktaturen var en övergående period som var nödvändig för att återställa status quo som rådde före 1970. Men de upptäckte snart att militären hade egna politiska mål och att ingen opposition tilläts.

Den 11 mars 1990 avslutades 17 år av militärdiktatur, då Pinochet efterträddes som president av den demokratiskt valde Patricio Aylwin. Pinochet hade själv utlyst valet men han hade överskattat sin egen popularitet

